

MICHALINA JUSIK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
<https://orcid.org/0000-0003-3770-7547>
michalina.jusik@amu.edu.pl

Zdarzenia komunikacyjne w świetle najważniejszych zadań zarządcy drogi – analiza istoty oraz zakresu odpowiedzialności odszkodowawczej

Traffic incidents in terms of the essential tasks of the road operator – an analysis of the essence and scope of liability for damages

Abstract: The basic tasks of the road operator comes down to ensuring safety, full organization and order on public roads. Between the failure to perform statutory requirements and damage occurring to the vehicle. The scope of liability in the case of damages involving wild animals is similar, where the road operator is responsible for the safety of road users. In a situation where damage is done to the road surface through the contamination of engine fluids as a result of a transport incident, then the perpetrator has liability for the damage and his insurer (under the civil liability insurance contract) is obliged to cover the compensation claims against the road operator in order to restore the road to its previous state.

Keywords: liability for damages, tasks of the road operator, accident with wild animals, causal link (cause-and-effect relationship)

Wprowadzenie

Wypadek komunikacyjny spowodowany nieprawidłowościami na drogach publicznych wywołuje powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej określonych ustawowo podmiotów. W niniejszej pracy przedstawiony zostanie przede wszystkim zakres odpowiedzialności zarządcy drogi za szkody powstałe wskutek zaniechań tego podmiotu. Tym samym określone zostanie, w jakiej sytuacji odpowiada zarządca drogi, jaka jest podstawa prawna jego odpowiedzialności, a także jaki jest zakres odpowiedzialności zarządcy drogi przy uwzględnieniu aktualnego stanowiska sądów powszechnych oraz stanowiska doktryny. Zatem w niniejszej pracy określone zostaną podstawowe aspekty związane z możliwością dochodzenia należności odszkodowawczych od zarządcy drogi w przypadku, gdy szkoda powstała wskutek jego zaniechań. Nadto ujęte zostaną zadania zarządcy drogi w zakresie prawidłowego oznaczenia drogi w odniesieniu do dzikich zwierząt oraz ich szlaków migracyjnych. W tym zakresie również określony zostanie charakter oraz zakres odpowiedzialności zarządcy drogi w związku z powstałym zdarzeniem drogowym wobec niewłaściwego oznaczenia drogi. Dodatkowo *per analogiam* ujęte zostanie stanowisko Sądu Najwyższego, lecz w odniesieniu do odpowiedzialności odszkodowawczej względem zarządcy drogi, który wskutek zdarzenia drogowego doznał

szkody, albowiem powstały uszkodzenia w drodze, plamy olejów. W tym zakresie szczególnie zaprezentowane zostanie najnowsze stanowisko Sądu Najwyższego określające zakres odpowiedzialności za powstanie tego rodzaju szkody względem zarządcy drogi. Nadto przedstawione zostaną uwagi *de lege ferenda*, mające na celu ochronę osób poszkodowanych w wypadkach związanych z ubytkami na drodze bądź też z udziałem dzikiej zwierzyny, czyli mające na celu uproszczenie procedury związanej z ustaleniem odpowiedzialności odszkodowawczej i w konsekwencji z dochodzeniem odszkodowania.

1. Charakter oraz zakres odpowiedzialności zarządcy drogi w związku ze zdarzeniem komunikacyjnym – istota odpowiedzialności odszkodowawczej

Zgodnie z art. 19 ust. 2 Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych¹ zarządcą dróg z zastrzeżeniem ust. 3, 5, 5a i 8 są: 1) dla dróg krajowych – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad; 2) wojewódzkich – zarząd województwa; 3) powiatowych – zarząd powiatu; 4) gminnych – wójt (burmistrz, prezydent miasta). Zatem dla poszczególnych dróg odpowiedzialny jest inny podmiot. Wszystko uzależnione jest od tego, gdzie powstała szkoda, tzn. czy była to droga krajowa, wojewódzka czy też gminna. Ma to szczególne znaczenie w przypadku dochodzenia odszkodowania, albowiem poszkodowany, chcąc wystąpić z tego rodzaju roszczeniem, powinien dokładnie określić miejsce zdarzenia, aby w konsekwencji wystąpić do właściwego podmiotu – właściwego zarządcy drogi.

W doktrynie zwrócono uwagę na stanowisko Samorządowego Kolegium Odwoławczego we Wrocławiu z 23 kwietnia 2003 roku oraz podkreślono, że do dróg wewnętrznych nie stosuje się przepisów o drogach publicznych, które nie dotyczą wprost dróg wewnętrznych². Zatem w tym zakresie należy szczegółowo zweryfikować, jaki podmiot jest odpowiedzialny w przypadku powstania szkód na drogach wewnętrznych. Jednak trzeba w takiej sytuacji uwzględnić, że droga wewnętrzna może należeć do własności prywatnej i „nie musi być zatem ogólnodostępna”, tak jak droga publiczna³.

Odnosząc się natomiast do dróg publicznych, to właśnie na zarządcy ciąży obowiązek dbania o stan nawierzchni drogi, co wynika z art. 20 ust. 4 ustawy o drogach

¹ Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1376 z późn. zm.), dalej: ustawa o drogach publicznych.

² W. Kotowski, B. Kurzępa, *Komentarz do art. 19*, [w:] W. Kotowski, B. Kurzępa, *Drogi publiczne. Komentarz*, Warszawa 2004, Lex/el (odniesienie do stanowiska Samorządowego Kolegium Odwoławczego we Wrocławiu z dnia 23 kwietnia 2003 r., OSS 2003, nr 4, poz. 89).

³ A. Kornecka, J. Kornecki, *Drogi publiczne i wewnętrzne – zarządzanie pasem drogowym*, Warszawa 2021, s. 6-7.

publicznych, który stanowi, że na tym podmiocie ciąży obowiązek utrzymania nawierzchni drogi, chodników, drogowych obiektów inżynierskich, urządzeń zabezpieczających ruch i innych urządzeń związanych z drogą, z wyjątkiem części pasa drogowego, o których mowa w art. 20f pkt 2 ustawy o drogach publicznych⁴. Jest to podstawowy zakres odpowiedzialności zarządcy drogi, do którego obowiązków należy dbanie, by była on w dobrym stanie, np. bez uszczerbków w nawierzchni powodujących szkody w pojazdach. Słusznie podkreślił Sąd Apelacyjny w Łodzi, że na zarządcy drogi ciąży obowiązek prac remontowych, wykonywanie robót konserwacyjnych oraz porządkowych, których celem jest „poprawa jakości i zwiększenie bezpieczeństwa ruchu”⁵.

Jak podkreśla się w doktrynie, na utrzymanie drogi składa się wiele czynności stanowiących w konsekwencji zarząd dróg publicznych⁶. Tym samym na zarządcy drogi leży obowiązek dbania o jej stan tak, aby można było nią swobodnie przejeżdżać, aby nigdzie nie było wyrwy, która może powodować powstanie szkody w pojeździe, co z kolei może prowadzić do karambolu bądź też wywołać inne niepożądane zdarzenia. Brak odpowiednich czynności zarządczych może powodować powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej zarządcy drogi za szkody powstałe w majątku poszkodowanego. Tym samym, jeśli dojdzie do zaniedbania po stronie zarządcy drogi publicznej, skutkiem czego powstanie związek przyczynowy pomiędzy brakiem działania zarządcy a szkodą w majątku poszkodowanego, wówczas powstaje odpowiedzialność odszkodowawcza, co słusznie podkreślił Sąd Apelacyjny w Łodzi⁷.

W doktrynie podkreśla się dodatkowo, że zakres zadań zarządcy określony w art. 20 ustawy o drogach publicznych nie stanowi katalogu zamkniętego⁸. Oznacza to, że katalog ten jest szeroki, a w ustawie określono tylko podstawowe i najważniejsze zadania. Wszystko to ma jednak na celu zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, aby nie dopuścić do wypadków komunikacyjnych związanych z dziurami w nawierzchni drogi bądź też z brakiem porządku na drodze.

W przypadku określenia zakresu zadań zarządcy drogi szczególnie trzeba zwrócić uwagę także na art. 20 ust. 10 ustawy o drogach publicznych, który stanowi, że do zadań zarządcy drogi należy również przeprowadzanie okresowych kontroli stanu dróg i drogowych obiektów inżynierskich oraz przepraw promowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich wpływu na stan bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym weryfikację cech i wskazanie usterek, które wymagają prac kon-

⁴ Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1376 z późn. zm.), art. 20 ust. 4.

⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 grudnia 2014 r., I ACa 881/14, LEX nr 1623910.

⁶ P. Zaborniak, *Komentarz do art. 20*, [w:] W. Maciejko, P. Zaborniak, *Ustawa o drogach publicznych. Komentarz*, Warszawa 2010, Lex/el.

⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 grudnia 2014 r., I ACa 881/14, LEX nr 1623910.

⁸ W. Kotowski, B. Kurzępa, *Komentarz do art. 20*, [w:] W. Kotowski, B. Kurzępa, *Drogi publiczne. Komentarz*, Warszawa 2004, Lex/el.

serwacyjnych lub naprawczych ze względu na bezpieczeństwo ruchu drogowego. Wskazane powyżej zadanie zarządcy drogi zapewnia bezpieczeństwo na drodze poprzez prowadzenie regularnych kontroli stanu dróg, dzięki którym prowadzi się weryfikację usterek wymagających konserwacji. Brak tego rodzaju kontroli oraz zaniechanie działań w tym zakresie może prowadzić do powstawania szkód w pojazdach w związku ze złym stanem drogi, a to w konsekwencji może rodzić także odpowiedzialność odszkodowawczą po stronie zarządcy drogi. Przy czym zarządca drogi nie odpowiada za każde zdarzenie i każdą usterkę w nawierzchni, bowiem jego odpowiedzialność nie ma charakteru gwarancyjnego, na co słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 lutego 2019 r.⁹ Natomiast praca i wykonywane zadania powinny być tak zorganizowane, aby miał on możliwość szybkiego ustalenia niebezpieczeństwa na drodze, a później jego usunięcia¹⁰. Zatem ocena zachowania zarządcy drogi pod kątem należytej staranności sprowadza się do ustalenia, czy zrobił wszystko w danych okolicznościach faktycznych, aby móc zapobiec powstaniu zdarzenia drogowego¹¹.

Powyższe oznacza, że zadania związane z utrzymaniem bezpieczeństwa na drodze są tzw. zobowiązaniami skutecznego działania, a nie zaś rezultatu¹², stąd też każdorazowo należy dokonać zbadania okoliczności faktycznych sprawy, aby ustalić, jakiego rodzaju zadania należały do kompetencji zarządcy drogi, czy je wykonał prawidłowo, a w następnym należy ocenić, dlaczego doszło do szkody. Przy czym, aby wykazać, że szkoda powstała w związku z uszkodzoną nawierzchnią, trzeba ustalić bezpośredni związek przyczynowy pomiędzy „działaniem bądź zaniechaniem” zarządcy dróg, a powstałą szkodą¹³. Stąd też słusznie podkreśla się w literaturze, że w takich sytuacjach konieczne jest przedstawienie dokumentacji fotograficznej czy też nawet na etapie sądowym przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny rekonstrukcji zdarzeń drogowych¹⁴. Są to bowiem źródła dowodowe, za pomocą których możliwe staje się odtworzenie momentu powstania szkody, a w konsekwencji ustalenie odpowiedzialności za powstałą szkodę. Słusznie wskazał Sąd Okręgowy w Poznaniu, że odpowiedzialność cywilna zarządcy drogi, a także ubezpieczyciela (który odpowiada na zasadzie art. 822 § 1 k.c.) ma tzw. charakter deliktowy i opiera się na zasadzie winy¹⁵. Zatem zakres odpowiedzialności jest ukształtowany na podstawie „art. 416 k.c. (w zw. z art. 415 k.c.)”¹⁶. Jest

⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2019 r., IV CSK 152/18, LEX nr 2623945.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 19 czerwca 2020 r., II Ca 42/20, LEX nr 3118447.

¹² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2019 r., IV CSK 152/18, LEX nr 2623945.

¹³ R. Skibińska, *Zarządca może odpowiadać, gdy dziura w drodze uszkodzi auto*, „Prawo w Biznesie”, 6.02.2021, Lex/el.

¹⁴ Ibidem (fragmenty rozmowy z adw. Magdaleną Rok-Konopą).

¹⁵ Wyrok Sąd Okręgowego w Poznaniu z dnia 19 czerwca 2020 r., II Ca 42/20, LEX nr 3118447.

¹⁶ Ibidem.

to podstawa dochodzenia roszczeń w związku z niewykonaniem podstawowych zadań należących do zarządcy drogi.

W doktrynie zwraca się jednak uwagę, że pomimo wielu zadań zarządcy drogi mających na celu porządek oraz zapewnienie tzw. bezpieczeństwa na drogach publicznych podkreśla się, że kierowcy powinni zachować szczególną ostrożność, co jest badane w procesie dochodzenia roszczeń odszkodowawczych¹⁷. Zatem zachowanie kierowców, prędkość z jaką się poruszają, mają szczególne znaczenie w procesie dochodzenia tego rodzaju roszczeń¹⁸. Również właściwe oznakowanie niebezpiecznych odcinków drogi, gdzie jest uszkodzona nawierzchnia, ma wpływ na odpowiedzialność odszkodowawczą zarządcy drogi. Kluczowe znaczenie ma właściwe ostrzeżenie uczestników ruchu drogowego przed uszkodzeniami mogącymi wywołać szkodę. W takiej sytuacji należy bowiem poruszać się z odpowiednią prędkością, dostosowaną do warunków. Stąd ubytki w nawierzchni są przesłanką do stawiania ostrzegawczych znaków drogowych, a więc ich brak również może być prowadzić do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej w przypadku, gdyby doszło do szkody.

Odnosząc się również do uwag *de lege ferenda*, należałoby dokładnie zbadać zakres tej problematyki, szczególnie pod kątem ochrony osób poszkodowanych, które wskutek tego rodzaju zdarzeń narażone są na szkodę w związku z brakiem odpowiedniego oznakowania czy też w związku z nieprawidłowym zabezpieczeniem nawierzchni drogi. W tym zakresie procedura dochodzenia roszczeń powinna być uproszczona dla osób poszkodowanych, tak aby nie ponosiły kosztów szkody z własnych środków w sytuacji, gdy to nie z ich winy powstała szkoda. Naruszenie zadań należących do zarządcy dróg stanowi bowiem przesłankę odpowiedzialności odszkodowawczej w przypadku powstania szkody.

2. Zadania zarządcy dróg związane z migracją zwierząt – analiza istoty i zakresu odpowiedzialności odszkodowawczej

Migracja zwierząt wywołuje powstanie po stronie zarządcy drogi konieczność ustawienia w odpowiednich miejscach ostrzegawczych znaków drogowych. To na nim spoczywa obowiązek podjęcia działań w celu uniknięcia wypadków drogowych z udziałem dzikiej zwierzyny. Dotyczy to miejsc, w których istnieje ryzyko migracji dzikich zwierząt. Podkreśla się w orzecznictwie, że: „[o]d zarządcy drogi

¹⁷ R. Skibińska, *Dziura w drodze – możliwe odszkodowanie za uszkodzenia auta, ale potrzebne dowody*, „Prawo w Biznesie”, 8.01.2022, Lex/el (fragmenty rozmowy z analityczką Polskiej Izby Ubezpieczeń Moniką Chłopik).

¹⁸ R. Skibińska, *Zarządca może odpowiadać...*, op. cit.

wymaga się aktywnego badania stanu zagrożenia na drodze oraz dbania o aktualizację informacji w tym zakresie i przekazywania jej użytkownikom dróg poprzez umieszczanie (lub znoszenie) odpowiednich znaków ostrzegawczych¹⁹. Jest to niewątpliwie słuszne stanowisko, w którym podkreślono, jaki jest zakres zadań zarządcy drogi wynikający z ustawy o drogach publicznych, które w konsekwencji ma szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa i wpływa na kwestie odpowiedzialności odszkodowawczej.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku podkreślił, że odpowiedzialność odszkodowawcza zarządcy drogi powstaje wtedy, gdy do zdarzenia doszło w miejscu, w którym nie było odpowiedniego znaku²⁰. Oczywiście jest, że zarządca drogi nie odpowiada za każde zdarzenie z udziałem dzikiej zwierzyny, albowiem chodzi tu o szczególnie miejsca, gdzie prowadzą jej szlaki wędrowne. Miejsca te powinny być zabezpieczone stosownymi znakami ostrzegawczymi.

Odpowiedzialność zarządcy drogi w przypadku wtargnięcia każdorazowo zwierzęcia na drogę publiczną powstaje, gdy spełnione zostaną trzy podstawowe i najważniejsze warunki, tj. osoba, od której dochodzi się odszkodowania, musi mieć wynikający z ustawy obowiązek dbania o drogę publiczną, dodatkowo miała ona możliwość wykonania swych zadań, a nadto spełnienie ustawowego obowiązku mogłoby zapobiec powstaniu takiej szkody²¹. Są to trzy podstawowe warunki, które należy zbadać przy ustaleniu odpowiedzialności odszkodowawczej w sytuacji wypadków z udziałem dzikich zwierząt na drogach publicznych. Trafnie zatem wskazano, że: „[j]eśli wszystkie te warunki nie wystąpią, wówczas nie można traktować zaniechania jako warunku sprawczego szkody²². Oznacza to, że obowiązek odpowiedzialności odszkodowawczej powstaje, gdy zarządca drogi publicznej naruszył swe podstawowe i najważniejsze obowiązki wynikające z ustawy²³. Wówczas niedopełnienie obowiązku ustawienia znaku ostrzegawczego „Dzikię zwierzęta” w sytuacji, gdy było to konieczne, prowadzi do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej. Tym samym każdorazowo musi zaistnieć związek przyczynowy między zachowaniem zarządcy drogi w ustawieniu znaku ostrzegawczego a powstaniem szkody w wyniku wtargnięcia na drogę dzikiej zwierzyny²⁴. Zatem w sytuacji, gdy nie ma normalnego związku przyczynowego pomiędzy brakiem znaku drogowego A-18b a powstałą szkodą, zarządca drogi nie może ponosić odpowiedzialności odszkodowawczej. Sąd Rejonowy w Toruniu podkreślił, że: „[n]ie można uzależniać możliwości uniknięcia kolizyjnego zepchnięcia się pojazdu powoda z sarną od ustawienia znaku [...] czy od ograniczenia

¹⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 stycznia 2013 r., I ACa 717/12, LEX nr 1267188.

²⁰ Ibidem.

²¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 grudnia 2015 r., I ACa 708/15, LEX nr 1950423.

²² Ibidem.

²³ Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 6 października 2016 r., III Ca 1172/16, LEX nr 2151806.

²⁴ Ibidem.

prędkości w miejscu zdarzenia”²⁵. Wtargnięcie zwierzęcia na drogę w miejscu, gdzie nie ma szlaków wędrownych, nie wywołuje zatem powstania odpowiedzialności po stronie zarządcy drogi. Sąd podkreślił także, że w sytuacji nagłego wtargnięcia zwierzęcia na drogę sam znak nie wpływa na możliwość uniknięcia tego zdarzenia drogowego²⁶. Jest to bowiem sytuacja nagła, dlatego też w tym zakresie nie sposób upatrywać odpowiedzialności po stronie zarządcy drogi, albowiem tego rodzaju znaki powinny być ustawiane jedynie w określonych miejscach migracji zwierząt. Oznacza to, że aby zaniechanie ustawienia znaku ostrzegawczego uznać było można za czyn niedozwolony, to zarządca drogi musi dopuścić się czynu bezprawnego poprzez zaniechanie ustawienia znaku mimo ustawowego obowiązku²⁷. Jest to zatem podstawowa przesłanka, którą należy zbadać przed skierowaniem roszczeń przeciwko zarządcy drogi. Dodatkowo w przypadku zaistnienia szkody z udziałem dzikich zwierząt należy przedstawić związek przyczynowo-skutkowy mający na celu udowodnienie, że znak drogowy ostrzegający przez dzikimi zwierzętami (którego nie było w chwili zdarzenia) wpłynąłby na zachowanie kierującego pojazdem tak, że mógłby uniknąć zdarzenia bądź też przynajmniej zminimalizować jego skutki. Zachowanie zarządcy musi być zatem zawinione, nie odpowiada on bowiem za każde uszkodzenie w pojeździe w przypadku szkody z udziałem zwierząt leśnych. Należy bowiem podkreślić, że w przypadku ustawiania znaków ostrzegawczych trzeba zweryfikować, które miejsca są niebezpieczne oraz uwzględnić „charakter drogi i jej położenie”²⁸.

Szkody związane z udziałem dzikiej zwierzyny wywołują wiele kontrowersji, szczególnie w sytuacji, gdy pojawia się konieczność ustalenia podmiotu odpowiedzialnego za nie. W praktyce osoba poszkodowana, która porusza się pojazdem mechanicznym w prawidłowy sposób i ponosi szkodę w wyniku wtargnięcia dzikiej zwierzyny, niejednokrotnie w takiej sytuacji zobowiązana jest na własny koszt naprawić pojazd, z uwagi na fakt że wykazanie odpowiedzialności innych podmiotów jest czasem bardzo skomplikowane czy wręcz niemożliwe. Problematyka ta stała się przedmiotem interpelacji poselskich, w których podkreślano, że dochodzenie roszczeń odszkodowawczych jest utrudnione, a odpowiedzialność nie jest prawidłowo ukształtowana, co wywołuje nieprawidłowości związane z pokryciem szkody. „Rzeczywistym właścicielem zwierzyny leśnej jest Skarb Państwa, który ceduje odpowiedzialność za wypadki z jej udziałem bądź na właścicieli lub zarządców dróg albo na Koła Łowieckie”²⁹. Podkreślono przy tym nieprawidłowości w zakresie monitorowania zdarzeń z udziałem dzikiej zwierzyny, co wpływa na

²⁵ Wyrok Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 30 lipca 2017 r., X C 216/21, LEX nr 3314529.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 lipca 2017 r., II Ca 105/17, LEX nr 2389047.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Interpelacja Poselska nr 8133 z dnia 28 listopada 2016 r., <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=7D32E073> [dostęp: 19.03.2022].

brak prawidłowych rozwiązań tego rodzaju odpowiedzialności odszkodowawczej kół łowieckich oraz zarządców dróg³⁰.

W piśmiennictwie wskazuje się, że: „[j]eżeli zatem na danym odcinku drogi co najmniej powtórzy się zdarzenie drogowe z udziałem zwierzyny dzikiej, wówczas obowiązkiem zarządcy drogi jest umiejscowienie tam znaku ostrzegawczego A-18b³¹. Tego rodzaju działania mają zapobiec kolejnym wypadkom drogowym z udziałem zwierząt leśnych. Przy czym należy podzielić stanowisko, że tzw. odnotowanie tego rodzaju szkód w określonych miejscach może spowodować powstanie odpowiedzialności zarządcy drogi w przypadku braku znaków ostrzegawczych³². Zatem aby wykazać, że konieczne jest ustawienie w określonym miejscu znaku ostrzegawczego, należy udowodnić, że w miejscu tym często dochodzi do opisywanych szkód, co w konsekwencji pomoże ustalić odpowiedzialność odszkodowawczą³³. Słusznie wskazywano zatem w doktrynie na konieczność prowadzenia monitorowania tego rodzaju szkód, albowiem wpłynie to na bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego oraz umożliwi przypisanie odpowiedzialności za szkody³⁴. Jednakże w zakresie uwag *de lege ferenda* należałoby dokładnie zbadać zakres tej problematyki, szczególnie pod kątem ochrony osób poszkodowanych, które wskutek tego rodzaju zdarzeń z udziałem dzikiej zwierzyny narażone są na szkodę, a w związku z brakiem szczegółowych rozwiązań w kwestii przypisania winy innym podmiotom odpowiedzialnym, niejednokrotnie sami ponoszą koszty naprawy pojazdu.

Podsumowując, w przypadku powstania szkód z udziałem dzikich zwierząt należy zbadać, czy doszłoby do zdarzenia, gdyby w określonym miejscu ustawiony był ostrzegawczy znak drogowy i czy doprowadziłoby to do uniknięcia zdarzenia. Należy również wziąć pod uwagę warunki atmosferyczne, ograniczenie prędkości na drodze, sposób jazdy kierowcy. Zatem w związku z licznymi trudnościami uniemożliwiającymi dochodzenie wspomnianych roszczeń powinna zostać zapewniona ochrona prawna osób poszkodowanych doznających szkody poprzez uproszczenie procedury związanej z dowodzeniem, a w konsekwencji z samą możliwością dochodzenia roszczeń odszkodowawczych. Jest to konieczne, aby zabezpieczyć osoby poszkodowane przed samodzielnym ponoszeniem kosztów za naprawę uszkodzonego pojazdu.

³⁰ Ibidem.

³¹ M. Tadych, *Dzika zwierzyna na drodze – problemy praktyczne*, „Nieruchomości” 2021, nr 6, s. 6, Legalis/el.

³² Ibidem.

³³ M. Krudysz, *Odpowiedzialność odszkodowawcza zarządcy drogi za zaniechanie ustawienia ostrzegawczego znaku drogowego A-18b „dzikie zwierzęta”*, Warszawa 2019, Lex/el.

³⁴ M. Tadych, *Dzika zwierzyna na drodze...*, op. cit.

3. Wypadek komunikacyjny a odpowiedzialność odszkodowawcza względem zarządcy drogi w świetle najnowszego stanowiska Sądu Najwyższego

W wyniku zdarzenia drogowego z udziałem pojazdów mechanicznych może dojść do wycieku oleju bądź też innych płynów silnikowych, a w efekcie do zanieczyszczenia nawierzchni drogi. Oznacza to, że do powstania szkody może dojść również po stronie zarządcy drogi (jako poszkodowanego). Jeśli szkoda powstała w wyniku działań innego podmiotu, np. w wyniku zderzenia się dwóch pojazdów, wówczas powstaje pytanie, czy względem zarządcy drogi sprawca szkody będzie również ponosić odpowiedzialność. Jest to szczególna sytuacja wywołująca szkodę po stronie zarządcy drogi. W tym zakresie wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 stycznia 2022 r., w sprawie prowadzonej pod sygn. III CZP 9/22, który podkreślił, że „[s]prawca wypadku komunikacyjnego i zakład ubezpieczeń, z którym sprawca wypadku jest związany umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody związane z ruchem tych pojazdów, odpowiadają wobec zarządcy drogi za szkodę spowodowaną zanieczyszczeniami drogi płynami silnikowymi”³⁵. Oczywiście każdorazowo należy zweryfikować, czy w związku z działaniami określonego podmiotu – sprawcy powstała szkoda, jaką jest zanieczyszczenie drogi publicznej. Powstaje zatem konieczność badania, czy tego rodzaju działania sprawcy doprowadziły do wycieku paliw czy też innych trujących substancji, a w konsekwencji wpłynęły na powstanie zanieczyszczenia nawierzchni drogi. Należy podkreślić, że rozlany płyn silnikowy wskutek zdarzenia drogowego również może stanowić normalne następstwo szkody na podstawie art. 361 §1 k.c., co powoduje powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej sprawcy szkody względem zarządcy drogi. W wyniku zdarzenia zarządca drogi zobowiązany jest ponieść koszty związane z usunięciem plam oleju, co jednocześnie stanowi podstawę dochodzenia należności od sprawcy szkody, na co właśnie wskazał Sąd Najwyższy w przytoczonej uchwale.

Zgodnie ze stanowiskiem doktryny, w przypadku powstania szkody należy zbadać, czy jest ona powiązana ze zdarzeniem. Jest to bowiem warunek konieczny, bez którego nie powstanie odpowiedzialność odszkodowawcza³⁶. Tym samym zarządca drogi w takiej sytuacji powinien wykazać, że do zanieczyszczenia drogi powstało w związku z określonym zdarzeniem, co w dalszej kolejności wywołało konieczność przywrócenia drogi do stanu sprzed szkody, tak aby była ona bezpieczna dla innych uczestników ruchu drogowego.

³⁵ Uchwała Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2022 r., III CZP 9/22, LEX nr 3287920 (orzeczenie oczekujące na uzasadnienie w chwili sporządzania artykułu).

³⁶ G. Karaszewski, *Komentarz do art. 361*, [w:] J. Ciszewski, P. Nazaruk (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2019, Lex/el.

Podsumowanie – odpowiedzialność odszkodowawcza

Zakres odpowiedzialności zarządcy drogi uregulowany został na gruncie ustawy o drogach publicznych, która to określa zakres podmiotów odpowiedzialnych za dbałość o drogi publiczne. Nadto wskazano tam również zakres zadań zarządcy dróg, do których zaliczamy szczególnie utrzymanie nawierzchni drogi, chodników, drogowych obiektów inżynierskich, urządzeń zabezpieczających ruch i innych urządzeń związanych z drogą, z wyjątkiem części pasa drogowego, o których mowa w art. 20f pkt 2 ustawy o drogach publicznych (art. 20 ust. 4). Tym samym zarządca drogi odpowiedzialny jest za to, by drogi były w stanie nadającym się do użytku przez uczestników ruchu drogowego. W przypadku powstania szkody wskutek niezabezpieczenia drogi w prawidłowy sposób (np. wyrwy, dziury) bądź też wskutek zaniechania obowiązków ustawowych, odpowiedzialność odszkodowawczą ponosi zarządca drogi. Wszelkie zaniechania po stronie zarządcy drogi mogą zatem prowadzić do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej względem osób poszkodowanych. W takim przypadku odpowiedzialność tego podmiotu ukształtowana jest na zasadzie winy. Przy czym odpowiedzialność zarządcy nie ma charakteru globalnego oraz nieograniczonego. Należy podkreślić, iż nie odpowiada on każdorazowo za wszelkie szkody powstałe na drodze. W przypadku gdy pomiędzy zachowaniem zarządcy drogi a powstałą szkodą nie ma związku przyczynowego, wówczas nie sposób upatrywać odpowiedzialności odszkodowawczej po stronie tego podmiotu.

W ramach zadań zarządcy drogi jest również ochrona przed dziką zwierzyną na drogach. Podstawowym zadaniem jest w tym zakresie badanie niebezpiecznych miejsc na drodze oraz ostrzeganie uczestników za pomocą odpowiednich znaków. Brak tego rodzaju oznakowania również może prowadzić do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej po stronie zarządcy drogi, jednak w tym przypadku każdorazowo konieczne jest wykazanie zaniechania podmiotu odpowiedzialnego. Zatem również w tym zakresie zarządca drogi nie odpowiada za wszystkie szkody z udziałem zwierząt leśnych, leczy tylko w miejscach, gdzie ustawienie znaku było niezbędne w związku z migracją zwierząt na tym obszarze. Względem powyższego, w ramach uwag *de lege ferenda* wskazano na konieczność zmian mających na celu większą ochronę osób poszkodowanych, które z uwagi na wtargnięcie dzikiej zwierzyny zobowiązane są samodzielnie ponosić koszty naprawy pojazdu, jeśli nie dysponują stosownym ubezpieczeniem *autocasco*.

W ostatniej części przedstawione zostało *per analogiam* najnowsze stanowisko Sądu Najwyższego, w którym podkreślono odpowiedzialność względem zarządcy drogi za szkody wywołane na nawierzchni drogi. Jest to stanowisko zasługujące na aprobatę, albowiem sprawca zdarzenia komunikacyjnego odpowiada za powstałe wskutek jego działań szkody, w tym również te związane z zabrudzeniem nawierzchni drogi.

BIBLIOGRAFIA

- Karaszewski, G. (2019). *Komentarz do art. 361*, [w:] J. Ciszewski, P. Nazaruk (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*. Warszawa: Lex/el.
- Kornecka, A., Kornecki, J. (2021). *Drogi publiczne i wewnętrzne – zarządzanie pasem drogowym*, Warszawa.
- Kotowski, W., Kurzępa, B. (2004). *Komentarz do art. 19*, [w:] W. Kotowski, B. Kurzępa, *Drogi publiczne. Komentarz*. Warszawa: Lex/el.
- Kotowski, W., Kurzępa, B. (2004). *Komentarz do art. 20*, [w:] W. Kotowski, B. Kurzępa, *Drogi publiczne. Komentarz*. Warszawa: Lex/el.
- Krudysz, M. (2019). *Odpowiedzialność odszkodowawcza zarządcy drogi za zaniechanie ustawienia ostrzegawczego znaku drogowego A-18b „dzikie zwierzęta”*. Warszawa: Lex/el.
- Skibińska, R. (2021). *Zarządca może odpowiadać, gdy dziura w drodze uszkodzi auto*. „Prawo w Biznesie”, 6.02.2021, Lex/el.
- Skibińska, R. (2022). *Dziura w drodze – możliwe odszkodowanie za uszkodzenia auta, ale potrzebne dowody*. „Prawo w Biznesie”, 8.01.2022, Lex/el.
- Tadych, M. (2021). *Dzika zwierzyna na drodze – problemy praktyczne*. „Nieruchomości”, nr 6, Legalis/el.
- Zaborniak, P. (2010). *Komentarz do art. 20*, [w:] W. Maciejko, P. Zaborniak, *Ustawa o drogach publicznych. Komentarz*. Warszawa: Lex/el.

